

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 539. Quo loco, & cuius expensis facienda solutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

nem, is preferendus ceteris. Castrop. l. c. n. 3. cum ea sententia vel executio vicem pignoris habeat in bonis debitoris, ut Idem cum Molin. cit. d. 536. circa finem. Postquam vero debitor cessit bonis, vel etiam ea auctoritate Judicis sequestrata, vel quia propter absentiam debitoris, creditor aliquis missus in possessionem bonorum debitoris, ut transacto beneficio ex iis fiat ei satisfactio, non potest debitor creditorem unum preferre aliis, quia interim non potest debitor ea bona applicare alteri, sed reservanda sunt, ut inde creditori tali & aliis omnibus intra illud biennium comparantibus, sequestratione, etiam ante sententiam petenti exigentem debitum aliis tacentibus posse debitorem debitum integrè solvere, dum videt se pauperiorem & impotentiorum reddi solvendo aliis omnibus integrè asserunt apud Castrop. Sylv. v. restitutio. 6. q. 8. Nav. in man. c. 17. n. 58. propendente in idem Molin. l. c. juxta L. qui autem. §. sciendum. ff. qua in fraud. creditor. l. pupillus. eod. Si tamen proprio motu id faceret debitor, peccatum contra Justitiam, tamen factum teneret, nec recipientem teneri restituere, tradunt idem AA. eò quòd citatis LL. tale solum non revocetur, & hoc ipsum posse in conscientia retineri, ne aliàs dictas leges fovere injustitiam dicendum esset. Sed quid quid quòd ad hæc sit spectato foro judiciali & externo, de quo vide Castrop. n. 5. contrarium tamen quòd ad forum conscientia, nimirum non posse debitorem integrè uni creditorum æquale cum aliis jus habenti, relicto aliis insolvis solvere, & creditorem acceptum teneri restituere, idque etiam non obstante dicta petitione creditoris, probatius existimat Castrop. n. 6. ex ea ratione, quòd spectato jure naturali, dum bona debitoris omnibus non sufficiunt creditoribus solvendis, pro rata sint inter eos dividenda; neque ullus creditorum in eo casu jus aut actionem habeat, ut sibi integrè solvatur, adeoque ea etiam petitio creditoris injusta sit, & nullum ei jus acquirat. neque ea, quæ jure natura certa sunt nullatenus jure positivo immutata videantur; cum citatæ leges attentè consideratæ tantum concedant, & solum integrè non revocetur, non verò, quòd petenti integrè solvendum, aut etiam is solum retinere possit. neque ex eo, quòd tale solum revocandum non sit, inferri potest licita ejus retentio, cum leges sæpe ad vitandas lites revocationem negent, cujus tamen retentio in conscientia est illicita, ut patet in deceptione ultra dimidium, ita Castrop.

Quest. 538. An creditori personali pauperiori vel amico debitoris præ aliis solvi possit.

R Esp. ad primum: posse debitorem non habentem, unde omnibus creditoribus satisfaciat, uni eorum præ aliis graviter egenti debitum totum integrè solvere aliis relicto insolvis, aut non integrè solutis, lege charitatis & misericordia id permittente, tenent cum D. Tho. in opusc. 73. de vestie. c. 18. Sa. V. restitutio. 60. Laym. l. 3. sum. tr. 2. c. 11. n. 7. & alii apud Castrop. l. c. §. 20. n. 1. propendente in idipsum Molin. tr. 2. d. 536. in fine. distinguunt melius Vasq. opusc. de rest. c. 11. du. 4. Lell. l. 2. c. 15. du. 7. n. 46. Castrop. l. c. n. 2. ita ut, si creditor ille ita graviter prematur, ut illi alter creditor deberet succurrere ex misericordia ea parte,

quæ sibi debita est, debitor possit & debeat ei debitum integrè solvere, eò quòd illa solutione alteri creditori diviti non fiat injuria, cum præstando, quod is debebat præstare, potius ejus negotium gerat. Secus est, si necessitas illa tanta non est; cum pauperi nullum privilegium prælationis à jure positivo concessum; neque etiam à jure naturali; quia jus naturale æquè obligat solvere diviti ac pauperi; cum utrumque debitum est ex Justitia, etsi intra eandem speciem debitum pauperis sit gravius debito divitis, sicut debitum 100. est gravius debito 50. & tamen unum alteri non cedit, sed utrumque secundum proportionem solvendum. Vide quoque, quod tradit de Lugo. cit. d. 20. n. 175. nimirum quòd licet nequeat debitor ob solam majorem paupertatem unum alteri præferre, possit tamen id Judice ad hoc, uti potest, compellente, postquam debitor ei, uti debet, exposuit, se ad omnibus solvendum integrè esse insufficientem.

2. Resp. ad secundum: Tamen si debitor ex se directè nequeat præferre creditorem sibi amicum, potest tamen id ipsum indirectè in ea sententia, quæ dicit, creditorem prius petentem habere prælationem contra alios æquales non petentes, ut sibi totum debitum solvatur; nimirum monendo amicum suum, ut præveniat alios petendo, quæ petitione positâ, jam ipsi præferri debet; neque enim prohibetur quis id consulere alteri, quòd hic licitè facere potest; neque etiam debitor in obligatione, quam habet ad alios creditores, tenetur abstinere ab hoc officio amicitia; cum per hoc non præjudicet juri eorum, sed solum amicum creditorem doceat de privilegio juris communis, quo ipse, si velit, uti potest, ita fecit de Lugo. n. 174. secus tamen est in sententia negante prælationem prius petenti.

Quest. 539. Quo loco & cuius expensis facienda solutio.

1. **R** Esp. Primò solutio debiti ex delicto, v. g. ex furto, rapina, illicitis usutis, aliave injusta damnificatione (quo etiam de Lugo. d. 20. n. 180. refert lucrum cessans & damnum emergens, non tantum ex ipsa rei ablatione aut destructione, sed etiam ex culpabili mora debitoris, utpote quòd totum ex ea incipit esse debitum ex delicto) sumptibus debitoris deferri ad locum debet, in quo creditor eam haberet, si sublata aut destructa non fuisset, detractis tamen expensis, quas creditor in ea conservanda vel deferenda facturum fuisset, nisi forsan hæc majores essent re ipsa solvenda vel restituenda. cum aliàs damnum creditori integrè reparandum sit, ita cum comuni Cajet. 2. 2. q. 62. a. 2. ad 3. Sylv. v. restitutio. 4. q. 4. Nav. c. 17. n. 42. Pet. Nav. de rest. l. 4. c. 4. n. 2. Covar. regul. peccatum. p. 1. n. 9. Laym. l. c. c. 10. n. 3. Molin. d. 752. Lell. l. 2. c. 15. n. 48. du. 8. Vasq. l. c. c. 10. du. 1. Castrop. l. c. §. 6. n. 1. Tamen igitur, ut de Lugo l. c. n. 182. in fine, generaliter loquendo possit debitor excusari à restitutione mittenda creditori cum magno sui detrimento, sive ob expensas, sive ob aliam causam ex restitutione secuto; in mensura tamen huius assignanda, seu quantas in specie expensas facere teneatur debitor ex delicto; ut res ad locum, in quo moratur dominus, restituatur in eo non conveniunt etiam hi ipsi AA. dum aliqui tradunt excusari debitorem à transmissione rei, quando in ea facienda sumptus ob distantiam loci aliave de causa æquarent debitum seu rem ipsam, ut Sylv. quòd tamen rectius negat sufficere de Lugo. n. 186. cum Vasq. eò quòd magis æquum sit, ut delinquens patiatur jacturam illam in bonis suis, quam quòd

creditor innocens cogatur illam in bonis suis sustinere; cum fur patitur hoc damnum ob debitum suum, creditor autem cogetur illud pati sine omni culpa sua. Alii excusari debitorem volunt, si sumptus excederent debitum, ut Richard, Scot. Gabr. apud de Lugo, *l. c. n. 184.* ad quos accedere videtur Castrop. *l. c.* dum ait, teneri debitorem ad expensas, nisi hæ majores essent re ipsa restituenda; adeoque sentire videtur quemcunque saltem notabilem excessum expensarum alteriusve damni sufficere ad deobligandum debitorem. Alii cum Molin. si longè majores expensæ faciendæ. V. g. duplo majores, ut Bonac. & tunc, si res restituenda sit parvi momenti, Lessius censet, posse rem dari pauperibus pro anima creditoris; si verò sit magni momenti, & spes sit, quòd aliquando absque tali excessu expensarum possit restitui, differri posse restitutionem, nisi probabile sit, non displiciturum domino, quòd ejus amicis vel pauperibus detur. Sed neque sufficere damnum duplo majus, quòd ex tali restitutione faciendâ sustineret debitor attentâ suâ & creditoris necessitate, (secus tamen, si duplum excederet) ad excusandum à restitutione tradit de Lugo *n. 190.* ex ea ratione, quòd si Judex justè imposuit poenam pecuniariam quadruplicem, etiam dum id necessarium non est ad reparandum damnum, etiam injustum non sit, quòd debitor ex se subire debeat damnum duplum, quando id necessarium ad reparandum damnum injustè illatum creditori. Alii etiam tenent cum Cajet. Nav. Covar. expensas quascunque demum faciendas ex rigore Justitiæ; quia ex delicto suo ob id totum maneat obligatus. Quòd tamen meritò rejicit de Lugo *n. 187.* cum absurdum videatur dicere, justitiã obligare, ut si quis furatus unum aureum, & non possit ad dominium mittere sine jactura mille aureorum, ad hoc teneatur, etiam, dum ex inde debitor non cogetur ad extremam vel gravem necessitatem devenire; cum tunc ex alio capite à restitutione excusetur. Porrò sicut ad computandum damnum creditoris non tantum attendi debet, quantum illi ablatum, sed etiam totum damnum exinde ei emergens & lucrum cessans juxta dicta; sic etiam ex parte debitoris attendi debet damnum illi emergens & lucrum cessans restitutionis faciendæ causâ; non quidem intelligendo nomine lucri cessantis, quod ex realia retenta habere posset. v. g. negociando cum illa, sed aliunde. v. g. si propterea cogetur abesse ab officio vel patria cum jactura lucri, quod ex officio vel præsentia sua habere posset. Ita de Lugo *n. 187.* Item, ut Idem *n. seq.* attendenda quantitas damni tam creditoris quàm debitoris non purè materialiter, sed etiam formaliter, seu respectivè ad eorum personas; cum contingere possit, ut eadem 100. respectu unius ob ejus paupertatem æstimari debeant ac 200. respectu alterius divitis; adeoque attendendum non tantum, quantum expendere debeat debitor ad restitutionem faciendam, sed etiam quanti æstimari illud debeat in tali persona, facta comparatione ad personam creditoris, quæ fortassis dives est, ideoque majus patitur damnum amittendo 100. quàm creditor amittendo 200.

2. Resp. secundo: dum debitum tantum est ex re accepta, non tenetur eam habens quicquam in rebus suis pati damni in restitutione seu solutione illius; quia nullam culpam admisit, ob quam debeat sustinere damnum. Ita AA. citati pro priore respons. arg. *c. 2. h. t. & L. si possessor. ff. de pet. hered.* Unde res solvenda in loco, ubi est, vel si aliò

mittenda, id faciendum sumptibus creditoris seu domini, quem tantum monet debitor, quamprimum agnoscit rem à se possessam esse alienam. Ita etiam, ut si quæ expensæ necessariae ad hanc motionem, eas præstare debeat dominus; vel si is eas non solvat, debitor possit ex re ipsa eas detrahere de Lugo *cit. d. 20. n. 193.* quin &, si debitor absque sua culpa rem alienam apud se detineat, quia non est occasio seu opportunitas eam mittendi ad dominum, (idem est, dum nescit alienam) & ideo eam aliò profecturus secum deferat, quia eam aliter bene custodire nequit, expensas in hanc delationem solvere debet dominus, quia necessariae ad rei custodiam, & in gratiam domini factæ. de Lugo *n. 195.* qui etiam *n. 193.* addit, quòd si expensæ ad remittendam rem aut pretium ejus domini majores essent re ipsa ejusve valore, aut etiam æquales, debitor debeat ex præsumpta voluntate domini eam vendere, applicando ejus pretium pro anima illius piis operibus, vel potius ejus amicis vel cognatis, maxime si egeant, nisi appareat spes aliqua, quòd dominus eam esset venditurus, aut etiam, quòd invenendus sit modus transmittendi eam ejusve pretium ad dominum; tunc enim tempus commodum expectandum. Quòd si verò debitor est in mora culpabili rem illam restituendi; eo ipso incipit esse debitor ex delicto, & etiam, si contingat creditorem mutare locum, ad eum mittenda sumptibus debitoris. Lugo *n. 194.*

3. Resp. tertio: Si debitum est ex contractu licito, regulariter eo loco & iis impensis faciendâ solutio, de quibus conventum licitè. Jason. *in §. plus. Inst. de arb. n. 14.* Covar. *c. 10. n. 6.* Gutt. *de jurament. confirmat. 3. p. c. 16. in fine.* Nav. *c. 17. n. 42.* Castrop. *l. c. n. 3.* Lauterb. *in ff. h. t. §. 30.* & ibi faciendâ expensis debitoris, ut de Lugo *n. 196.* Et quidem si duo loca sunt expressa copulativè, solutio pro rata dividitur. *L. 2. §. 4. ff. quod certo loco.* Lauterb. *l. c.*

4. Dixi tamen primò: regulariter. Quia in alio loco, quàm convento fieri potest solutio, si justa causa subsit. V. g. si sit difficilis aditus ad locum illum ob inundationem, metum hostium, pestis, Lauterb. *l. c.* vel etiam, ut Idem, si creditoris nihil intersit, ut ibi solvatur; cum malitiosa sit postulatio, ex quo nihil latari sunt creditores, nisi ut molestiam exhibeant reo. *L. 38. ff. de R. V.* Fallit etiam, si debitoris gratiã locus sit adjectus. Item si debitor creditori obtulerit, quantum ejus interfuit, solutionem convento loco factam fuisse. Muller. *ad Serru. in ff. h. t. th. 75. lit. a.* ubi etiam, quòd liceat creditori in alio loco, quàm de quo conventum exigere solutionem, si in eo debitor non comparuerit. Ut & è contra, si in eo non comparuerit creditor, remedium aliud paratum habet debitor, nimirum ut contestatione ostendat, se ibi solvere paratum fuisse, aut ut pecuniam ibi legitime deponat.

5. Dixi etiam: De quibus licitè conventum. Secus enim est, si designatio loci contineat pactum iniquum. v. g. si pro tritico mutuato Moguntia, ubi valet sex florenis, statuatur redditio mutui faciendâ alibi, ubi valet 9. florenis; committeretur enim tunc usura, ut de Lugo, Quamvis Muller. *l. c.* citatis pro hoc Bachov. *de arb. d. 1. th. 32.* Berlich. *vol. 2. decis. 102. & 103.* quin insuper citat Brisson. *de solut. l. 1. p. 52.* dicat, veriorum esse sententiam, solutionem fieri debere in illa moneta & in illo valore, qui currit in loco destinato, intellege illo tempore, quo faciendâ restitutio, Quòd si fiat

si fiat ex conventionem utriusque & cum periculo utriusque nescientium valorem in illo loco futurum, non videtur iniquum. Dum verò nullus locus designatus est expressè ex conventionem contrahentium, nec etiam tacitè ex natura ipsius contractus, regulariter convenire solutionem fieri in loco contractus, utpote debitori & creditori communi, & ex quo unus præ alio non gravatur, ait Castrop. *l. c. n. 4.* id maximè locum habere dicens in contractibus dominium non transferentibus, & idem reddendum, quod acceptum. V. g. depositi commodati, ut in eo loco reddatur, ubi traditum fuit. Uti idem tradit de Lugo *l. c. n. 199.* cum Less. & Valsq. à se citatis; cum hoc tamen discrimine inter commodatum & depositum, quòd depositum semper reddi debeat in eo loco, in quo, ut servaretur, deponens dedit. Unde licet Petrus in domo sua dederit quid in depositum, ut custodiretur in domo tua, distante v. g. per leucam à domo Petri, non tenetur depositarius reddere rem in domo Petri, ubi eam accepit, sed in domo tua; quia, ut ibi servaretur, Petrus dedit. Commodatum verò remitti debet ad locum, unde acceptum vel missum est, expensis commodatarii; quia in ejus gratiam commodatum. Si tamen in gratiam commodantis commodatum, v. g. ornamenta, ut sponsam ejus honorificentius excipias in domo tua, debet recipi in domo tua, & expensis commodantis ad eum reduci. Si autem commodatarius vel depositarius ad locum alium abiit unà cum re deposita vel commodata, hanc eorum sumptibus ad locum debitum remittendam; si verò deponens vel commodans aliò abiit, eorum expensis, uti etiam, si res deposita vel commodata ab aliis sine culpa depositarii vel commodatarii aliò translata fuit, asserit de Lugo *cit. n. 199.*

6. In contractibus, quibus dominium transferitur, si sint merè lucrativi, in quibus nihil redditur, v. g. promissionis, donationis, Legati, traditio rei donatæ, promissæ, legatæ faciendæ in loco, in quo erat, quando donabatur, promittebatur, legabatur. Less. *l. 2. c. 15. du. 8. n. 56.* Pet. Nav. *l. 4. de res. c. 4. a. 4.* Valsq. *de res. c. 9. d. 2. n. 50.* Laym. *l. 3. tr. 11. c. 10. n. 5.* quos citat & sequitur Castrop. *l. c. n. 4.* item de Lugo *n. 197.* quia qui rem gratis donat, promittit, legat, non intendit se ampliùs obligare, quàm quod sonant verba: dono, promitto &c. adeoque relinquit donatario, an rem suis sumptibus velit accipere inde, ubi est, nec ne; sub limitatione tamen mox subjungenda. Ita tamen etiam, ut in legato attendi non debeat locus, in quo erat, quando fiebat testamentum, sed ubi testator moriebatur; eò quòd tunc incipiat res legata deberi & donari. de Lugo *l. c.* In promissione quoque dum ea conditionata est, vel in diem, si promissor interim discedat aliò, res promissa non in loco, ubi promissa, sed in quo est conditione existente, vel die adveniente tradenda, ut de Lugo *l. c.* De cætero verò, dum etiam promittens absolute, & non in diem rem promissam longiùs abduxisset, ita ut frustranea redderetur promissio; eò quòd promissarius tantundem deberet impendere ad rem habendam, quantum ipsa valet, vel etiam fortassis quantus est dimidius valor illius, promissor tenetur eam reducere ad locum, si non illum, in quo promissa, saltem ad viciniorem vel talem, unde eam commode & sine magnis expensis promissarius recipere possit; cum ex vi promissionis debeat bona fide procedere, & non impedire, quòd minùs promissio habere possit

effectum suum. Ita ferè de Lugo. In contractibus non lucrativis, in quibus nimiràm aliquid datur, & aliud recipitur, puta, in emptione, locatione, censu &c. fit solutio in loco, in quo res datur pro re alia accepta, nisi aliter conveniri inter contrahentes; siquidem, cum in similibus contractibus res una pro alia substituatur, æquius & magis congruum videatur, eundem servari locum rei traditæ & rei loco illius acceptæ. v. g. ut pro tritico vendito & tradito Colonia pretium quoque illius solvatur Colonia. Et ita docent Less. Castrop. *l. c.* de Lugo *n. 199.* ex ea etiam ratione, ut Idem *n. 200.* quod si quocunque alio loco fieret solutio, facile deficeret æqualitas contractus seu dati & accepti, utpote quæ multum dependet à loco, quo datur & accipitur res; cum valor rei & pretii seu pecuniæ ex locorum diversitate sæpè notabiliter varietur, v. g. dum modius tritici Romæ æquivalet 4. aureis, pecunia autem solvenda alibi non attingeret vel excederet istam æstimabilitatem tritici in foro Romano propter majorem vel minorem pecuniæ, scilicet aurei, æstimationem in loco alio. Quòd si autem venditio facta, sed neque res neque pretium traditum sine ulla loci determinatione, censet de Lugo *n. 206.* quòd si res determinatè vendita fuit, pretium solvi debeat, ubi res est; quia ex communi hominum usu censetur res tradenda, ubi est. Si verò res omninò indeterminata, spectandum imprimis locum, ubi fit venditio, si emptor aut venditor permanentè degat, & ibi futurus sit toto illo tempore, intra quòd contrahentes se obligare voluerunt; quia hæc videtur esse intentio contrahentium; & sicut, quando tempus in obligatione non determinatur, præsentè die debebatur juxta regulam: in omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, præsentè die debetur. *ff. de reg. jur.* sic etiam, quando locus expressè vel tacitè non determinatur, videtur locus præsens, ubi contrahitur. Quando autem contractum fuit in via, contractus implendus in loco domicilii emptoris, si is viciniore, aliàs in loco domicilii venditoris, si is sit viciniore. Si uterque locus æquè vicinus, censet de Lugo, satisfacturum venditorem, si rem venditam in suo loco traderet, ibique pretium solvendum esse. Non tamen censendum emptorem stare contractui in foro conscientiæ, si locus venditoris adeò distaret, ut magno cum onere rem asportare deberet emptor, dum id ignoravit; quia contractus injustus esset, dum ultra justum pretium onus illud subire cogeret emptor.

7. Descendendo nunc ad aliquos horum contractuum onerosorum: primò census realis seu redditus, sive sit in pecunia, sive in frugibus, solvendus in loco, ubi res est frugifera, vel impositus census; quia censetur quasi pars quædam fructuum illius. Valsq. *l. c. n. 56.* Castrop. *l. c. n. 4.* de Lugo *l. c. n. 108.* ubi etiam idem censendum putat de pensione ecclesiastica, quòd hæc solvenda in loco beneficii. In censu verò merè personali, ubi is solvendus, non videntur convenire AA. Castrop. solvendum asserit in loco, ubi pensionarius seu creditor domicilium habet. Lessius apud de Lugo censet, quòd cum personam debitoris afficiat, & in ipsa immediatè constitutus sit, solvendum in loco, ubi debitor commoratur, nisi is ita procul abierit, ut debitori grave incommodum oriatur in pensione exigenda, de quo si cogitasset, noluisset eum in illo loco emere; tunc enim creditori deberet mittere pensionem ad priorem locum,

cum,

cum, à quo abiit. De Lugo verius videtur, attendendum esse locum, in quo pretium empti census solutum. Quòd si in via vel transitu emptus census, loquendum esse dicit, sicut de mutuo dicitur, vel etiam sicut paulò ante dictum de emptione. Vide Lugo *cit.* n. 209. Secundò in contractu locationis pretium solvi debet in loco, ubi res locata traditur; quia usus rei locatae in eo loco habet valorem æqualem pretio locationis promissò. Et si res locata est mobilis. v.g. liber, equus, in eodem loco reddenda, in quo accepta. de Lugo n. 201. Tertiò pari ferè modo dicendum de permutatione; quòd traditio utriusque rei permutatae æquivalentiam sumant à loco, in quo permutantur. de Lugo n. 202. utraque autem danda in loco, in quo est, quando fit contractus. Vide de hoc pluribus de Lugo n. 207. Quartò sic etiam mutuum reddendum in loco, in quo acceptum. Lugo n. 202. in fine, utpote quòd aliàs diversitatem accipere potest ex variatione loci. Quòd autem in eo contractu non attendatur varietas temporis, dum datur mutuum post duos annos reddendum, ex qua tamen æquè sumere potest inæqualitatem, est ex speciali consensu contrahentium; dum vel non putant variandam esse æstimationem in eodem loco, vel de ea varietate non curant. Quintò alimenta vel pensio annua, uti & legata rei indeterminatae ex testamento alicui debita solvenda in loco, ubi hereditas ab hærede occupata; quia sunt quasi pars hereditatis vel fructus illius, & hereditas quasi pretium datum hæredi pro hoc onere subeundo; adeoque ubi hereditas accepta, ibi nascitur obligatio, & ideo eo loco solvendum, nisi ex circumstantiis constet aliud. Ita de Lugo n. 110. Limitat hoc ipsum Muller. *ad Stru. in ff. h. t. ib. 75. lit. a.* in Legato studiorum causà relicto, quod cum Bartol. *in l. 42. §. 1. ff. de Judic.* præstandum dicit in loco, ubi Legatarius dat operam studiis; etsi aliàs, ut inquit, legata regulariter ibi præstanda, ubi relicta. Denique in primitiis & decimis consuetudo habet, ut ad domum creditoris deferatur. Castrop. *l. c. §. 6 n. 4. in fine.* idem dicens de alimentis debitis ex alio titulo. v.g. ex titulo primogeniturae; ratione cujus solvenda aliis fratribus, ibi solvenda, ubi sunt bona primogeniturae.

Porro quòd attinet compulsionem & coactionem fori judicialis ad solutionem faciendam, ea fieri debet, ubi debitor domicilium habet, & non in loco contractus, nisi de facto ibi præsens sit. Forum enim, quod quis sortitur in loco contractus, est sub conditione, si ibi personaliter assistat, juxta *c. fin. de foro compet. juncto c. Romana eod. in 6. Covar. pract. qq. c. 10. n. 3. Gutt. de juram. 2. p. c. 16. n. 1. Castrop. l. c. n. 5.* qui tamen n. 6. plures hujus regulæ limitationes subjicit. quem vide.

Quæst. 540. Quo tempore facienda solutio.

REsp. primò in genere: debita ex delicto vel ex re accepta statim solvenda conveniunt omnnes. Illud verò statim non intelligendum mathematicè, sed moraliter; cum dilatio ad breve tempus parum noceat creditori. Unde regula ad excusandum dilationem à culpa mortali desumenda est ex damno, quod per illam moram creditori infertur. Qui tamen etiam quandoque potest esse graviter invitus, non tam ob nocumentum, quod ei infertur ex carentia sui debiti eo brevi tempore, quam propter periculum, quod debitor mutato animo, vel adveniente novo alio impedimento,

postea non restituat. de Lugo *cit.* d. 20. n. III. qui tamen bene monet eum Molin. *Tom. 3. d. 753.* debitorem ex contractu (qui etiam aliàs tenetur solvere mox ab elapso tempore tacitè vel expressè in contractu designato) non facillè damnandum culpa læthalis ob dilationem non magnam solutionis, dum creditor exinde non patitur grave damnum. Et hoc, etiam si creditor interim læpius exegisset debitum, præsertim si tunc debitor ægrè ac difficile solvere possit. Quamvis etiam tales debitores in magno periculo versentur damnationis, ut ex Molin. *d. 756. n. 2.* de Lugo n. 212. qui solutionem usque ad mortem differunt & ab hæredibus suis faciendam relinquunt, dum ipsi in vita solvere possent; cum sæpe hæredes, maxime Magnatum, istam obligationem non exequantur.

2. Resp. secundo: Si in contractu dies solutionis præfixus non est, etsi statim res debeatur. *L. 41. §. 1. ff. de V. O.* non tamen debet creditor cum sacco adire debitorem, sed moderatum & humanum se præbere. *L. 33. ff. de usur.* unde aliquo juris & æquitatis temperamento opus. Debitor verò licet quocunque tempore (modò hoc importunum non sit, putà, tempus noctis, dies feriatus, in convivio creditore, ducente uxorem, agente causam &c. tali enim tempore debitum offerens audiendus non est. Muller. *ad Stru. in ff. h. t. ib. 75. lit. β.* Lauterb. *in ff. h. t. §. 27. arg. l. 39. §. 72.*) debitum offerre potest, & creditor illud acceptare tenetur. Potest tamen etiam solutionem differre, quò ad à creditore interpelletur, seu de eo solvendo admonetur; & eo usque non constituitur in mora; eò quòd prudenter præsumi possit, eo usque non esse invitum creditorem quò ad solutionem dilatam. Abb. & Felin. *in c. Heli. de Simon. n. 2. §. 3. Sanch. de Marrim. d. 27. n. 2. Molin. d. 564. n. 7. Castrop. l. c. §. 6. n. 2. arg. l. magnam. §. l. rrayectus. ff. de A. & O.* Porro hæc interpellatio alia est judicialis, dum creditor in judicio oblato libello petit à Judice debiti solutionem, & hæc necessaria non est, ut debitor in mora solvendi constitutur, sed ad hoc sufficit, debitorem extra judicium amicabiliter de solutione moneri. arg. *L. more. ff. de usur. L. Titia. ff. de legat. L. qui Roma. ff. de V. O. & ibi Gl. V. testato. & Socin. n. 8. Castrop. l. c. n. 3. Gutt. de juram. 1. p. c. 56. n. 7. §. 9.* citans plures, illudque limitans, ut adhuc judicialiter interpellari debeant, qui tantum Judicis officio pro solutione conveniri possunt Sufficit autem ad constituendum debitorem morosum una talis interpellatio extrajudicialis, ut cum communiore & veriore tenent Gl. & Bartol. *in cit. l. Titia. l. mora. l. qui Roma.* Felin. *in c. ex literis, de const. n. 8. Tiraq. de retract. consang. §. 9. gl. 3. n. 23. Menoch. de arb. cens. 3. cas. 220. n. 29. Castrop. n. 52. qui & n. 6. cum eodem Menoch. n. 33.* optime diluit, quæ ex variis legibus in contrarium adducuntur. Sed neque etiam illa unica interpellatione opus esse, si contractui adjectum juramentum, eò quòd illud vim interpellationis habeat, obligetque debitorem, ut quam primum potest, solvat, tenent Jason. *in l. quod te mihi. ff. si cert. petat. n. 22. & ibid. Decius. n. 43. Abb. in c. brevi. de jurejur.* Covar. *l. 4. resol. c. 17. illat. §.* Gutt. *de juram. c. 56. n. 12. Menoch. l. c. n. 20.* quam sententiam etsi ut communem sustinendam esse dicat Castrop. n. 7. hoc tamen contra eam obmoveret, quòd juramentum sequatur naturam actus, cui adjectur; natura autem promissionis & obligationis diem non designantis imbibat conditionem inter-

pella-